

Фінансується
Європейським Союзом

ants

Як обмежені повноваження ОМС в адмініструванні місцевих податків впливають на доходи громад

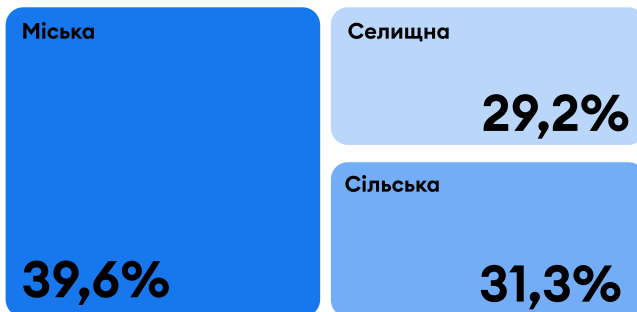

Опитування здійснювалося у січні 2026 року серед об'єднаних територіальних громад України шляхом онлайн-анкетування.

I. Профіль громад-учасниць опитування

На форму надійшло **48 повністю заповнених анкет громад**. Найбільше представлені, з невеликим відривом – міські громади.

Тип територіальної громади

Розподіл громад представників, які взяли участь в опитуванні, за чисельністю населення наступне. Лише один респондент походить з громади з чисельністю населення понад 100 тис.

Чисельність населення громади

2,1% понад 100 тис.

8,3% 50–100 тис.

41,7% до 10 тис.

47,9% 10–50 тис.

Переважна більшість громад, представники яких взяли участь в опитуванні, розташовані **в Сумській (18 відповідей, або 37,5%) та Волинській (14 респондентів, або 29,2%) областях**. По 2 респонденти (по 4,2%) походять з громад у Дніпропетровській, Тернопільській, Полтавській та Чернігівській областях. По 1 відповіді (по 2,1%) було отримано від громад з Хмельницької, Херсонської, Миколаївської, Вінницької, Одеської, Київської, Львівської та Житомирської областей.

Заповнювали анкету переважно **керівники фінансового підрозділу громад** – така ситуація у 41,7% опитуваних громад (у 20 відповідях). У 18,8% випадків (9 відповідей) заповнювали анкету **голови громад**, у 10,4% (5 відповідей) – **заступники голови громад**.

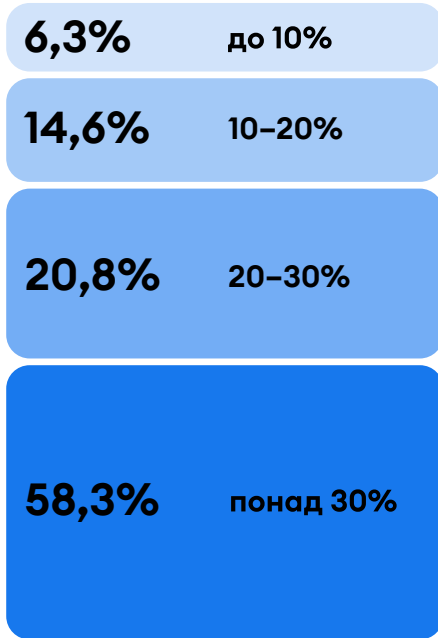
Загалом, **більшість (≈65%) зазначених посад стосуються фінансово-економічної сфери**, що свідчить про те, що анкету переважно заповнювали профільні фахівці.

II. Роль місцевих податків у бюджеті

У переважної більшості громад **частка місцевих податків і зборів у доходах бюджету громади** (без трансфертів) складає понад 30%. Лише у 3 респондентів (6,3% опитуваних громад) ця частка становить менше 10%.

Частка місцевих податків і зборів у доходах бюджету громади (без трансфертів)

Ключовими для бюджету опитуваних громад є:

- **земельний податок** (його зазначили 42 респонденти, або 87,5% опитуваних);
- **єдиний податок** (який вказали 41, або 85,4% опитуваних);
- **податок на майно** (який обрали 21, або 43,8% респондентів).

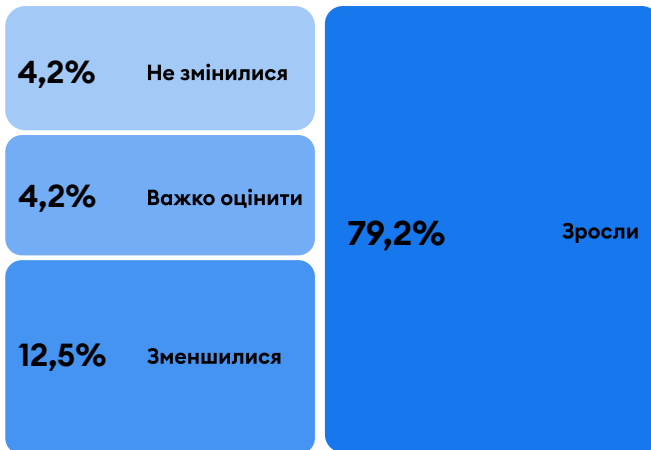
Туристичний збір – єдиний, окрім трьох вищезазначених, вид податків, які

можна було обрати, не вписуючи свій варіант – обрав лише 1 респондент (2,1%). **ПФДО** під різними назвами вписали 10 (20,8%) опитуваних представників громад. Три респонденти (6,3%) вписали **орендну плату за землю**. По одному опитуваному вписали **акциз** та **транспортний податок**.

В майже 80% опитуваних представників громад надходження від місцевих податків за останні 2 роки зросли. Не змінилися такі надходження лише у двох, ще двоє опитуваних обрали варіант «важко оцінити».

Як змінилися надходження від місцевих податків за останні 2 роки?

III. Проблеми адміністрування

Говорячи про **проблеми адміністрування місцевих податків, з якими стикається громада**, то **найсерйознішою такою проблемою, згідно з результатами опитування, є неможливість впливати на податковий борг**: цю проблему назвали критичною 13 респондентів (27,1%), значною – 27 опитуваних (56,3%). Помірною проблемою неможливість впливати на податковий борг назвали 7 опитуваних (14,6%). Лише 2 респондентів зазначили, що не бачать тут проблеми.

На II місці по критичності – **відсутність доступу до податкових баз даних**: лише 8 опитуваних (16,7%) назвали цю проблему критичною, проте 26 респондентів оцінили її як значну (54,2%).

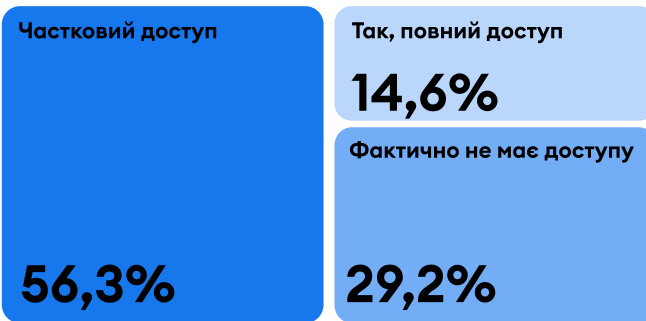
На III місці – проблема **неповної інформації про платників податків**: 7 опитуваних (14,6%) назвали її критичною, 22 респонденти (45,8%) – значною. При цьому 15 (31,2%) оцінили її як помірну.

Ще досить серйозною, відповідно до результатів опитування, є **проблема обмеженого впливу на визначення бази оподаткування**. Значною проблемою її назвали 23 респонденти (47,9%), критичною – 6 опитуваних (12,5%); 14 опитуваних (29,2%) описали її як помірну проблему.

Найменш серйозною проблемою, згідно опитування, є формальна взаємодія з ДПС: як помірну проблему її описали 26 опитуваних (54,2%), відсутньою – 8 респондентів (16,7%). Так, 10 опитуваних (20,8%) описали її як значну, 4 (8,3%) – як критичну. Проте **проблема складності роботи з великими платниками** усе ж більш поляризує і, відповідно, серйозніша: хоча 10 (20,8%) респондентів не бачать у ній проблеми, а 21 респондент (43,8%) описує її як помірну, критичною її називають вдвічі більше за попередню опитуваних – 8 респондентів (16,7%), значною – 12 (25%).

Лише 14,6% опитуваних зазначили, що їхня громада має повний **доступ до інформації, необхідної для контролю повноти сплати місцевих податків**.

Чи має громада доступ до інформації, необхідної для контролю повноти сплати місцевих податків?

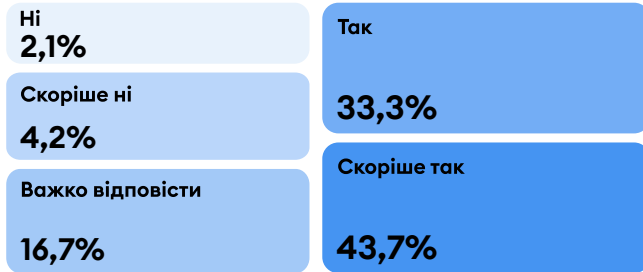

IV. Фінансові витрати

Загалом, 77% опитуваних відповіли «скоріше так» або «так» на питання **про те, чи призводять обмежені повноваження ОМС до втрат бюджету громади**. «Ні» відповів лише один респондент, «скоріше ні» - двоє.

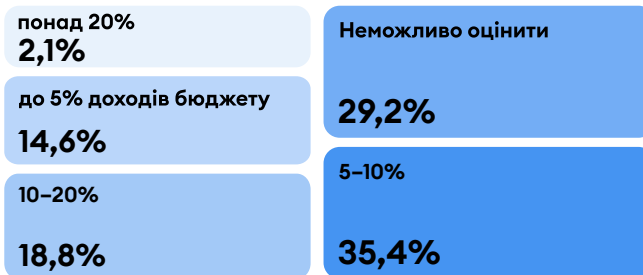

Чи призводять обмежені повноваження ОМС до втрат бюджету громади?

35,4% респондентів оцінює **орієнтовний обсяг недоотриманих доходів бюджету громади через проблеми адміністрування місцевих податків** у 5-10%.

Орієнтовний обсяг недоотриманих доходів бюджету громади через проблеми адміністрування місцевих податків

Відповіді на відкрите питання «**Наведіть конкретний приклад втрат або проблеми**» можна згрупувати у такі тематичні групи:

1. Проблеми з реєстрами, базами даних або обліком нерухомості та землі (8 відповідей, 16,7%) – проблема наявності землі та нерухомості поза обліком, неповних реєстрів, що призводить до недоотримання податків через відсутність контролю.

Приклади відповідей:

- Неповна база;
- Не оподатковуються ділянки, що не внесені в реєстр ДЗК;
- Не в повному обсязі охоплені суб'єкти господарювання;

- Недосконалість інформаційної бази: реєстри по майну, які були внесені вручну, згідно заяв платника, на наступний треба знову поновлювати, така сама ситуація з пільговиками;
- Багато об'єктів нерухомості та земельних ділянок залишаються поза обліком, що знижує надходження від податку на майно.

2. Відсутність доступу до даних про платників (7 відповідей, 14,6%) – брак даних про платників, декларації, зарплати.

Приклади відповідей:

- Важко проаналізувати втрати не маючи можливості бачити інформацію з декларацій;
- Відсутня інформація від ДПС;
- Відсутня інформація про кількість працівників, про їх розмір заробітної плати;
- Неточність нарахування, відсутність інформації про платників;
- Платники проводять коригування податкових зобов'язань, а через відсутність доступу до податкових декларацій фінансові органи не можуть скоригувати план надходжень та подальше планування.

3. Боржники та відсутність впливу на них (6 відповідей, 12,5%).

Приклади відповідей:

- Фізичні особи - власники житлової нерухомості мають заборгованість по сплаті податків;
- Нема впливу на боржників та тих, хто користується нерухомістю без оформленого права власності;
- Місцеві податки, в саме податок на нерухоме майно та податок на землю не сплачується вчасно;
- Заборгованість зростає, а сплата не здійснюється по державному підприємству (майже 6,0 млн грн).

4. Несвоєчасні/невірні нарахування та вручення ППР, що призводить до несвоєчасної сплати (5 відповідей, 10,4%).

Приклади відповідей:

- Громада не доотримує податок на майно та плату за землю, оскільки частина власників або користувачів вчасно не отримують квитанції та не зареєстровані в особистому податковому кабінеті тому не сплачують податок взагалі.
- Не вірні нарахування або не вручення ППР вчасно.
- Несвоєчасне вручення податкових повідомлень-рішень платникам.
- Несвоєчасне нарахування земельного податку.

5. Проблеми з пільгами та їх перевіркою (4 відповіді, 8,3%).

Приклади відповідей:

- Підприємство користується пільгою на плату за землю згідно з Постановою КМУ №1364, проте громада не має законних інструментів перевірити, чи дійсно територія є непридатною для використання. Як наслідок – бюджет втрачає мільйони гривень без можливості верифікації законності пільги.
- Неможливість оцінити повноту бази оподаткування податком на майно, що є в базі ДПС (має елемент пільг/бази).
- Проблема, формальний підхід податкових органів щодо адміністрування земельного податку з юридичних осіб, які знаходяться на спрощеній системі оподаткування, не здійснюють господарську діяльність на земельних ділянках але користуються пільгою та ухиляються від сплати земельного податку.

6. Неправильна реєстрація платників (3 відповіді, 6,3%) – через реєстрацію платників в одній громаді, а діяльність в інших, громада, в якій ведеться діяльність підприємства недоотримує податки.

Приклади відповідей:

- Внесені зміни в податковий кодекс, згідно яких лісове господарство не сплачує податок на нерухоме майно (юридична особа перереєструвалась в м. Київ, хоча фактичне місцезнаходження об'єктів нерухомості на території громади).
- ФОП або виробництво працює на території нашої громади, а сплачені ним податки направляються за місцем реєстрації,

тобто, до іншої громади.

- Надання інформації податковій не враховується при нарахуванні місцевих податків (має елемент перереєстрації/врахування).

Сферами, на які насамперед впливає недоотримання доходів, є:

1. **Інфраструктура** (її згадали 38, або 79,2% опитуваних);
2. **Соціальні послуги** (30, або 62,5% опитуваних);
3. **Освіта** (21, або 43,8% опитуваних);
4. **Медицина** (20, або 41,7% опитуваних);
5. **Підтримка бізнесу** (9, або 18,8% респондентів).

V. Повноваження та зміни

Повноваження, яких найбільше бракує громадам у сфері адміністрування місцевих податків:

1. **Доступ до податкових реєстрів** (його згадали 39, або 81,3% опитуваних);
2. **Вплив на облік платників** (27, або 56,3% опитуваних);
3. **Участь у роботі з податковим боргом** (її згадали 19, або 39,6% опитуваних);
4. **Інструменти впливу на великих платників** (18, або 37,5% респондентів);
5. **Право ініціювати перевірки** (18, або 37,5% респондентів).

Відповіді на питання «Які зміни, на Вашу думку, найбільше підвищили б фінансову спроможність громади?» можна поділити на такі тематичні групи:

1. Розширення доступу до реєстрів, баз даних та іншої інформації щодо

платників податків у громаді (25%, 12 відповідей).

Приклади відповідей:

- Доступ до податкової бази
- Розуміння суми нарахувань та податкового боргу з інформацією про об'єкт та суб'єкт оподаткування
- Доступ до податкових реєстрів
- Надати ОМС доступ до декларацій як користувачу
- Підвищення взаємодії в частині обміну інформацією
- Доступ до реєстрів нерухомого майна платників громади, їх моніторинг

2. Розширення повноважень ОМС з адміністрування податків (16,7% відповідей, 8 респондентів).

Приклади відповідей:

- Адміністрування і контроль сплати місцевих податків;
- Надання повноважень ОМС адміністрування місцевих податків (земля та нерухомість);
- Внесення змін до законодавства щодо розширення повноважень ОМС у сфері адміністрування місцевих податків та притягнення до відповідальності неплательників податків;
- Передати адміністрування на ОМС, податкова нехай контролює.

3. Повернення «військового» ПДФО до місцевих бюджетів або зміни в місці зарахування ПДФО (8,3%, або 4 відповіді).

Приклади відповідей:

- ПДФО за місцем реєстрації;
- Повернення «військового» ПДФО до бюджетів громад;
- Чим більше ПДФО з бюджетної сфери (у нашому випадку - 82%) , тим більший реверс. Необхідно на державному рівні переглянути підхід до розрахунку реверсної дотації, щоб він враховував реальні видаткові потреби громад, воєнні умови та не стримував їхній розвиток.

4. Надання громадам інструментів впливу на платників та права ініціювання перевірок (8,3%, або 4 відповіді).

Приклади відповідей:

- Інструмент впливу на великих платників;
- Участь у роботі з податковим боргом, а також ініціювання перевірок;
- Перевірка бізнесу на легалізацію робочих місць та об'ємів продажів підакцизних товарів.

5. Розвиток бізнесу, залучення інвестицій та збільшення кількості платників (8,3%, або 4 відповіді).

Приклади відповідей:

- Збільшення власних доходів. 1.Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО): Збільшення кількості працездатних мешканців та рівня їхніх зарплат. 2 Місцеві податки і збори: Розвиток підприємництва та збільшення об'єктів оподаткування.
- Розвиток місцевого бізнесу, залучення інвестицій.
- Збільшення кількості платників за рахунок наповнення реєстрів.

Більшість опитуваних підтримали б розширення повноважень ОМС у сфері адміністрування місцевих податків.

Чи підтримали б Ви розширення повноважень ОМС у сфері адміністрування місцевих податків?

4,2%

Ні

14,6%

Скоріше ні

33,3%

Скоріше так

47,9%

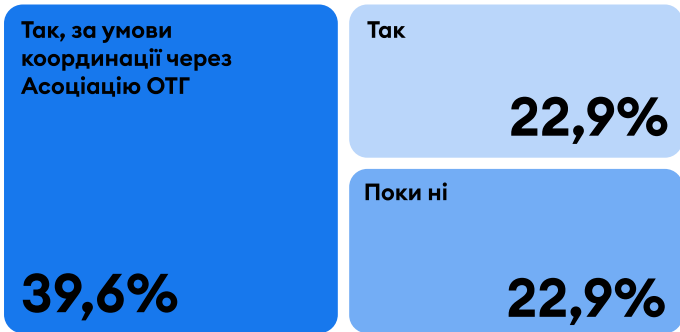
Так

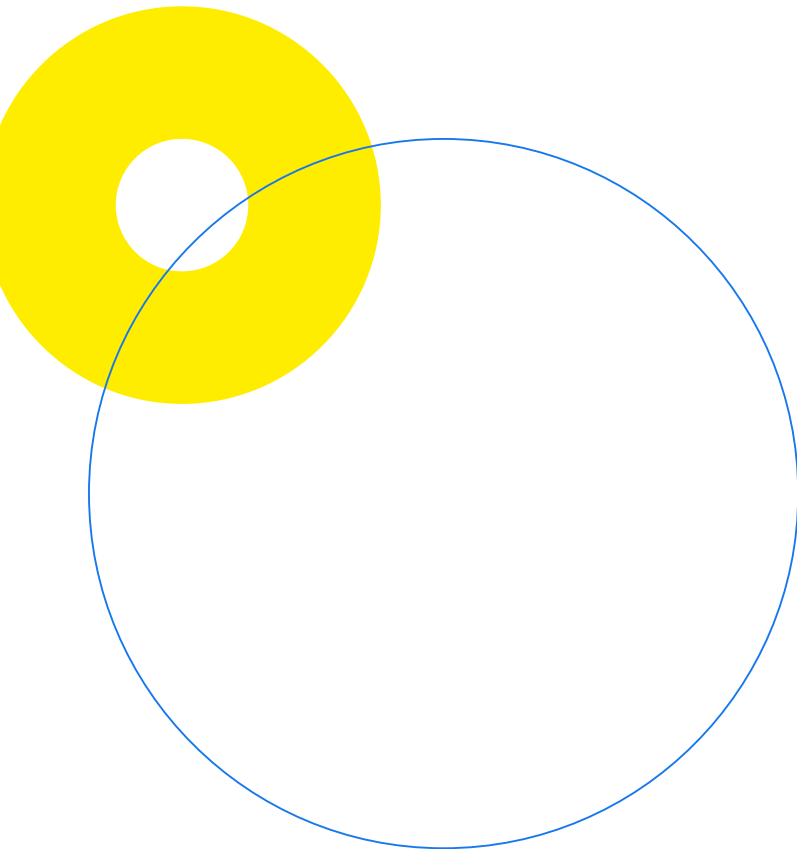

VI. Адвокаційний потенціал

Більшість громад готові до адвокації змін в адмініструванні податків ОМС.

Чи готова Ваша громада долучитися до адвокації змін?

 @ANTSngo

 @ants.ngo

 ants.org.ua

 info@ants.org.ua

Цей проект «Сильніша Європа, єдиний фронт – просування членства України в ЄС задля більшої стійкості та безпеки» реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу. Зміст цього матеріалу є виключною відповідальністю ГО Мережа захисту національних інтересів «АНТС» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу.